

ТАЙВАНЬ ЯК ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВУЗОЛ СУЧАСНИХ КИТАЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН

Савчук Ангеліна Андріївна,
1 курс, спеціальність «Політологія»
Мацієвський Ю.В., д.пол.н., проф.

***Анотація.** Тайвань посідає центральне місце в сучасних китайсько-американських відносинах і залишається одним із ключових осередків геополітичного суперництва між Китайською Народною Республікою та Сполученими Штатами Америки. У центрі дослідження – питання про те, чи може Китай вдатися до військового сценарію відновлення суверенітету над Тайванем та які умови визначають імовірність такого розвитку подій. Особливу увагу зосереджено на шести взаємопов'язаних чинниках: військовому, політичному, економічному, технологічному, міжнародному та внутрішньосупільному. Саме їхня взаємодія формує стратегічні розрахунки китайського керівництва, впливає на співвідношення потенційних переваг і ризиків та визначає перспективи силового або мирного вирішення тайванського питання.*

***Ключові слова:** Тайвань, стратегічне суперництво, стримування, баланс сил, військовий сценарій, статус-кво, Тайванська протока.*

Вступ. Сучасна система міжнародних відносин дедалі більше визначається суперництвом між Китаєм та Сполученими Штатами Америки, у центрі якого опинився Тайвань. Для Пекіна контроль над островом розглядається як складова національного відновлення, тоді як для Вашингтона — як питання збереження балансу сил і підтримки демократії в Індо-Тихоокеанському регіоні.²¹⁵ Саме тому Тайвань перетворився на ключовий простір, де перетинаються військові, політичні та стратегічні інтереси двох провідних світових держав. Виникає взаємозалежність, у якій будь-яке зрушення у військовій чи політичній сфері однієї сторони здатне вплинути на поведінку іншої, збільшуючи або зменшуючи ризик силових дій. Йдеться насамперед про військові можливості сторін, стратегічні цілі Пекіна, позицію США у стримуванні Китаю. У цьому контексті головним дослідницьким питанням є те, які фактори визначатимуть ймовірність військової агресії Китаю проти Тайваню у сучасних китайсько-американських відносинах?

Головна гіпотеза полягає в тому, що ймовірність відкритого військового вторгнення Китаю на Тайвань буде нижчою, якщо механізми стримування з боку США та їхніх союзників залишатимуться сильними, а внутрішня стійкість Тайваню — високою. Пекін наразі утримується від прямого вторгнення не через відсутність наміру, а завдяки стратегічному розрахунку. Китай продовжує виснажувати Тайвань за допомогою тактики «сірих зон» та комплексу

²¹⁵ Stimson Center. Rethinking the Threat: Why China is Unlikely to Invade Taiwan. September 2025. URL: <https://www.stimson.org/2025/rethinking-the-threat-why-china-is-unlikely-to-invade-taiwan/>.

взаємопов'язаних чинників (військових, політичних, економічних, інформаційних, культурних і зовнішньополітичних). Перехід до відкритої агресії може стати можливим лише за умови суттєвого послаблення цих чинників.

Метою дослідження є визначення ключових факторів, які зумовлюють ймовірність застосування Китаєм військової сили проти Тайваню в умовах сучасного китайсько-американського суперництва.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. Розкрити історичні та ідеологічні витоки протистояння навколо Тайваню.
2. Проаналізувати сучасні фактори загострення китайсько-тайванських відносин.
3. Оцінити військові потенціали сторін та ефективність механізмів стримування.
4. Визначити чинники, які підвищують або знижують імовірність застосування Китаєм військової сили.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження розглядають Тайвань як один із головних пунктів напруги між Китаєм та США. Автори виділяють три ключові теми: поступове руйнування стабільного статус-кво, зміцнення окремої тайванської ідентичності та взаємне стримування, яке поки що утримує ситуацію від відкритого конфлікту.

Найчастіше повторюється думка про те, що статус-кво вже не такий стабільний, як раніше. Звіти CSIS²¹⁶, RAND²¹⁷, Stimson Center²¹⁸ та Brookings Institution²¹⁹ показують, що Китай регулярно застосовує так звані «сірі зони»: порушення серединної лінії протоки, блокадні навчання, кібератаки, пошкодження підводних кабелів, економічний тиск. Водночас опитування NCCU (National Chengchi University)²²⁰ фіксують цікавий парадокс: 64-76 % жителів Тайваню вважають себе виключно тайванцями, але 70-80 % все одно хочуть зберегти нинішній статус-кво як найбезпечніший варіант.

Думки дослідників розділяються на два основні табори. Оптимісти (Stimson Center, 2025; Egmont Institute, 2025²²¹) вважають, що повномасштабне вторгнення мало ймовірне. Причини: величезні економічні втрати (падіння світового ВВП на 10–15 % у разі блокади), ядерний ризик, залежність Китаю від глобальних

²¹⁶ CSIS. Signals in the Swarm: The Data Behind China's Maritime Gray Zone Campaign Near Taiwan. Center for Strategic and International Studies, 2025.

URL: <https://www.csis.org/analysis/signals-swarm-data-behind-chinas-maritime-gray-zone-campaign-near-taiwan>.

²¹⁷ RAND Corporation. A New Framework for Understanding and Countering China's Gray Zone Tactics. RAND, 2022. URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA594-1.html

²¹⁸ Stimson Center. Rethinking the Threat: Why China is Unlikely to Invade Taiwan. Stimson Center, 2025. URL: <https://www.stimson.org/2025/rethinking-the-threat-why-china-is-unlikely-to-invade-taiwan/>

²¹⁹ Brookings Institution. Will 2027 invite conflict for Taiwan and China? Brookings Institution, 2025. URL: <https://www.brookings.edu/articles/will-2027-invite-conflict-for-taiwan-and-china/>

²²⁰ National Chengchi University (NCCU) Election Study Center. Taiwanese / Chinese Identity (1992/06 ~ 2025/12). Updated 9 January 2026. URL: <https://esc.nccu.edu.tw/eng/PageDoc?fid=7800>.

²²¹ Cross-Strait Tensions in 2025: Why Escalation Remains Unlikely [Електронний ресурс] / Egmont Institute. 2025.

URL: <https://www.egmontinstitute.be/cross-strait-tensions-in-2025-why-escalation-remains-unlikely/>

ланцюгів постачань та посилення альянсів США (QUAD, AUKUS). Песимісти, (Brookings Institution, 2025; CFR, 2025) навпаки, пишуть, що «сірі зони» вже серйозно послаблюють Тайвань і створюють умови для гібридного тиску-блокади, економічних санкцій, інформаційної війни.

Окремо виділяють еволюцію політики США. Теленко (2023)²²², а також дані про пакети зброї на \$11 млрд у 2025 році показують, що Вашингтон переходить від «стратегічної неоднозначності» до більш чіткої підтримки Тайваню. Це посилює стримування, але водночас Пекін сприймає такі кроки як перетин «червоної лінії», що прискорює ерозію статус-кво.

Таким чином, у сучасній науковій літературі добре висвітлено історичні, військові та ідеологічні аспекти проблеми, а також механізми стримування. Водночас залишається недостатньо дослідженим, як саме внутрішня політична нестабільність Тайваню (парламентські кризи 2025 року, падіння рейтингів президента Лай Цінде) та можливі економічні компроміси між Вашингтоном і Пекіном впливають на ймовірність переходу Китаю від гібридного тиску до відкритого військового конфлікту. Саме цій прогалині присвячена дана стаття.

Теоретична основа дослідження. Теоретична основа роботи ґрунтується на концепції «пастки Фукідіда» (Thucydides' Trap), яку дослідив та популяризував американський політолог Грем Алісон у 2010-х роках. Вона пояснює, чому швидке зростання нової сильної держави часто створює серйозну напругу з панівною державою через зміну балансу сил, що підвищує ризик конфлікту, але не робить його неминучим. У контексті Тайваню теорія дозволяє зрозуміти, чому острів став потенційним тригером ескалації: зростання Китаю як *rising power* (держави, яка стрімко збільшує економічну, військову та політичну потужність, загрожуючи встановленому порядку) та США як *ruling power* (держави, що вже володіє гегемонією та намагається підтримувати статус-кво через контроль над ключовими ресурсами, альянсами та морськими комунікаціями).

Як зазначає американський політолог Грем Аллісон,²²³ швидке піднесення Китаю в багатьох вимірах створює структурний стрес, де звичайні події в Тайванській протоці (навчання, порушення серединної лінії, «сірі зони») можуть стати спалахом через взаємне сприйняття загрози та страх втрати позицій.

Водночас американський політолог Майкл Деш²²⁴ підкреслює, що пастка Фукідіда не є фатальною: історичний досвід показує можливість уникнути війни через стриманість (*moderation*) і розумне балансування сил. Замість прямого протистояння сторони здатні на дипломатичні компроміси, поступки та взаємне стримування, які знижують ризики ескалації навіть за умов переходу влади.

²²² Теленко О. Розвиток відносин Сполучених Штатів Америки і Тайваню на сучасному етапі // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2023. Вип. 47. С. 275–282. https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/47_2023/35.pdf

²²³ Allison G. The U.S.-China Strategic Competition: Clues from History. In: The Struggle for Power: U.S.-China Relations in the 21st Century. Aspen Institute, 2020. URL: <https://www.aspeninstitute.org/wp-content/uploads/2020/01/Allison-Final.pdf>

²²⁴ Desch M. C. Balancing Away from War: How the USA and China Can Side-step the Thucydides' Trap. The Chinese Journal of International Politics. 2025. Vol. 18, No. 2. P. 151–172. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjip/poaf001>.

Саме на цьому аспекті зосереджена дана робота: дослідити, чи зможуть ключові держави, тобто Китай та США, уникнути прямого військового конфлікту навколо Тайваню і замість ескалації знайти здатність до дипломатичних компромісів, які дозволять зберегти мир у нових умовах балансу сил.

Методологія. Основними методами дослідження є:

1. Аналіз документів — системне вивчення офіційних стратегічних документів, законів, заяв вищих посадових осіб, оборонних концепцій Китаю, Тайваню та Сполучених Штатів Америки. Цей метод дозволив простежити еволюцію офіційних позицій сторін;
2. Порівняльний метод — зіставлення військово-технічних потенціалів Китаю, Тайваню та США, порівняння сучасної ситуації в Тайванській протоці з попередніми кризами, а також порівняльний аналіз різних наукових оцінок щодо ймовірності конфлікту;
3. Джерельною базою дослідження стали:
4. Офіційні документи та нормативно-правові акти (Taiwan Relations Act 1979, оборонні бюджети Тайваню, стратегічні доповіді Китаю, заяви Державного департаменту США);
5. Аналітичні звіти та публікації провідних міжнародних дослідницьких центрів (Center for Strategic and International Studies, RAND Corporation, Brookings Institution, Stimson Center, SIPRI, Egmont Institute);
6. Офіційна статистика щодо військових витрат, частоти порушень зони ППО Тайваню (ADIZ), масштабів військових навчань та економічних показників;
7. Обробка та аналіз зібраних даних здійснювалися шляхом систематизації матеріалу, критичного зіставлення різних джерел і наукових позицій, оцінки сили впливу окремих чинників, а також інтерпретації отриманих результатів у контексті концепції «пастки Фуکیدіда».

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування політичного статусу Тайваню в XX столітті. Формування політичного статусу Тайваню в XX столітті визначалося не лише територіальними претензіями, а й глобальною структурною напругою, де острів став центральним вузлом протистояння між Китайською Народною Республікою (КНР) та США.

Переломним етапом у політичній історії острова став 1949 рік, коли після поразки в Громадянській війні на материку уряд Республіки Китай (РК) під проводом Гоміньдану був змушений відступити на Тайвань.²²⁵ Це призвело до виникнення унікальної політичної ситуації «конкуруючих претензій», коли на берегах Тайванської протоки постали два уряди, кожен з яких проголосив себе єдиним законним представником усього Китаю. У контексті холодної війни Сполучені Штати спочатку не мали великої впевненості в здатності режиму Чан Кайші вижити, проте початок Корейської війни у 1950 році та направлення

²²⁵ Bush R., Rigger S. The Taiwan Issue and the Normalization of US-China Relations. Washington: Brookings Institution, 2019. 19 p. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-taiwan-issue-and-the-normalization-of-us-china-relations/>

Сьомого флоту в Тайванську протоку перетворили острів на стратегічний бастион для стримування комуністичної експансії в Азії.

Ситуація докорінно змінила свій вектор у 1971 році, коли Генеральна Асамблея ООН ухвалила Резолюцію № 2758,²²⁶ згідно з якою місце Китаю в організації було передано КНР. Це стало нищівною дипломатичною поразкою для Тайбея, оскільки Республіка Китай фактично втратила статус офіційно визнаного представника китайської нації. Нова ера розпочалася у 1979 році, коли Вашингтон офіційно визнав уряд КНР у Пекіні як єдину законну владу Китаю, одночасно розірвавши офіційні дипломатичні відносини з РК.²²⁷ Прагнучи запобігти силовому захопленню острова, Конгрес США ухвалив Закон про відносини з Тайванем (Taiwan Relations Act). Цей закон створив унікальну правову рамку для неофіційної співпраці та постачання оборонного озброєння. Саме тоді була закріплена політика «стратегічної двозначності» - свідомої невизначеності щодо того, чи нададуть США військову допомогу Тайваню у випадку конфлікту.

Зовнішні впливи не обмежувалися лише геополітичними маневрами: вони суттєво формували внутрішній політичний розвиток Тайваню. Втрата міжнародного визнання у 1970-х роках та крах міфу про «швидке повернення на материк» підірвали фундамент авторитарної легітимності Гоміньдану. Саме ця криза зовнішньої легітимності стала поштовхом до переходу Тайваню від авторитаризму до демократії,²²⁸ що додало ідеологічний вимір протистоянню з КНР і зробило острів не лише геополітичним, а й ціннісним викликом для авторитарної моделі Китаю. Таким чином, політична еволюція XX століття підготувала ґрунт для наступного історичного етапу — демократизації острова.

Тайвань між демократією та авторитаризмом: ідеологічний вимір протистояння. Ідеологічна сутність конфлікту навколо Тайваню полягає в зіткненні двох принципово різних моделей політичного устрою в межах китайської культурної традиції.²²⁹ Тайвань демонструє, що китайськомовне суспільство здатне розвиватися в умовах демократії: з конкурентними виборами, свободою слова, незалежними засобами масової інформації та громадянським контролем над владою. Китайська Народна Республіка (КНР), навпаки, представляє авторитарну модель, де держава має пріоритет над індивідуальними правами, а принцип «одна країна - дві системи» на практиці означає поступове обмеження автономії та підпорядкування централізованому контролю Пекіна.

²²⁶ Wang T. Y. Strategic Ambiguity or Strategic Clarity: China's Rise and US Policy Towards the Taiwan Issue. *Journal of Asian Security and International Affairs*. 2025. Vol. 12, No. 2. P. 221–240. DOI: <https://doi.org/10.1177/23477970251335139>.

²²⁷ Turpin M. The Case for Greater Clarity and Less Ambiguity in the Taiwan Strait. Brookings Institution. 20 March 2026. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-case-for-greater-clarity-and-less-ambiguity-in-the-taiwan-strait/>.

²²⁸ Edmonds R. L., Goldstein S. M. Taiwan in the Twentieth Century: An Introduction. *The China Quarterly*. 2001. No. 165. P. 1–9. <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/11241651.pdf>

²²⁹ Білак П. П. Демократизація Тайваню та її вплив на перспективи розв'язання «тайванської проблеми». Наукові записки. Політичні науки. 2007. Т. 69. С. 53–58. URL <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/eb6aa088-2f05-47c4-b0c7-a8d9424e3094>

Перехід Тайваню від авторитаризму до демократії відбувся в 1980–1990-х роках і заклав основу для формування сучасної тайванської ідентичності.²³⁰ Цей процес включав скасування воєнного стану, легалізацію опозиційних партій та проведення перших прямих президентських виборів у 1996 році. Після цього протягом майже двох десятиліть (з 2008 по 2016 рік) при владі перебував Гоміньдан, який проводив політику, спрямовану на покращення економічних і політичних відносин з материковим Китаєм. Саме в цей період стосунки між Тайванем і КНР були найбільш стабільними та конструктивними. Ситуація кардинально змінилася у 2016 році, коли перемогу на президентських виборах здобула «Демократична прогресивна партія (ДПП)».²³¹ Китай сприймав посилення демократичних тенденцій і перемогу ДПП як пряму загрозу принципу «одного Китаю». Зовнішні фактори також відіграли важливу роль: підтримка США сприяла лібералізації, тоді як КНР намагалася стримувати цей процес через економічний тиск і дипломатичну ізоляцію.

Сучасна політична система Тайваню яскраво ілюструє цей ідеологічний поділ. ДПП активно просуває тайванську ідентичність, виступає проти «однієї країни, двох систем» і орієнтується на посилення обороноздатності та співпраці з демократичними країнами. Водночас Гоміньдан традиційно підтримує більш поміркований підхід, виступає за діалог з материковим Китаєм і економічну співпрацю в рамках концепції «одного Китаю». «Тайванська народна партія (ТНП)» займає центристську позицію, критикуючи як надмірну залежність від США, так і занадто м'який курс щодо Пекіна, і фокусується переважно на внутрішніх соціально-економічних питаннях. Перемога ДПП у 2016 та 2024 роках свідчить про домінування в суспільстві вектора на збереження статус-кво з сильним акцентом на тайванську ідентичність і демократичні цінності.²³² Тайвань компенсує обмежене міжнародне визнання активною «дипломатією цінностей», просуваючи демократію, права людини та верховенство права. У 2003 році він створив Тайванський фонд демократії — першу в Азії неурядову організацію, яка підтримує продемократичні рухи в регіоні. У підсумку ідеологічне протистояння між демократією та авторитаризмом стало незворотним і перетворилося на один із головних факторів сучасних китайсько-тайванських відносин.

Чинники, що можуть спричинити загострення відносин між Китаєм і Тайванем. Сучасна ескалація у відносинах між Китаєм і Тайванем зумовлена не лише давніми історичними претензіями Пекіна, а й системним накопиченням шести взаємопов'язаних чинників, які в період 2022–2026 років перевели двосторонні відносини у стан гострої «дилеми безпеки». У результаті обидві

²³⁰ Chu Y.-h., Lin J.-w. Political Development in 20th-Century Taiwan: State-Building, Regime Transformation and the Construction of National Identity. The China Quarterly. 2001. No. 165. P. 4–38. DOI: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/11241657.pdf>

²³¹ National Chengchi University (NCCU) Election Study Center. Taiwanese / Chinese Identity (1992/06 ~ 2025/12). Updated 9 January 2026. URL: <https://esc.nccu.edu.tw/eng/PageDoc?fid=7800>

²³² National Chengchi University (NCCU) Election Study Center. Taiwanese / Chinese Identity (1992/06 ~ 2025/12). Updated 9 January 2026. URL: <https://esc.nccu.edu.tw/eng/PageDoc?fid=7800>

сторони опиняються в замкненому колі взаємної недовіри, де кожна дія лише посилює сприйняття загрози з іншого боку ²³³.

Військові чинники виступають найбільш безпосереднім і відчутним джерелом загострення двосторонніх відносин. Китай свідомо перейшов до системної тактики «сірих зон», метою якої є поступове виснаження обороноздатності Тайваню без переходу до відкритого конфлікту. Згідно з даними Центру стратегічних і міжнародних досліджень, у 2025 році Народно-визвольна армія Китаю здійснила рекордні 3764 авіаційних порушення зони ідентифікації ППО Тайваню (ADIZ), що на 22,4 % більше, ніж у 2024 році. Після травня 2024 року кількість порушень жодного разу не опускалася нижче 209 вильотів на місяць, а в окремі місяці перевищувала 300 ²³⁴. Пекін регулярно застосовує порушення серединної лінії протоки, блокадні навчання, морські маневри ²³⁵ та інші гібридні дії, які стали майже щоденною практикою. Масштабні навчання серії Joint Sword-2024A/B, Strait Thunder-2025A та Justice Mission 2025 імітують елементи блокади острова, амфібійних операцій та ударів по критичній інфраструктурі. Яскравим прикладом тактики «сірих зон» стала операція Китаю 7 червня 2026 року, ²³⁶ коли китайська берегова охорона розпочала спеціальну морську операцію східніше Тайваню. Тайвань назвав дії провокаційними та вигнав чотири китайські судна зі своїх обмежених вод, що стало черговою демонстрацією гібридного тиску Пекіна в регіоні. Тайвань у відповідь посилює асиметричну оборону та проводить розширені навчання Nan Kuang²³⁷, спрямовані на збереження бойових можливостей в умовах гібридної загрози. Така постійна військова активність створює атмосферу напруги, виснажує ресурси Тайваню та сприяє ерозії попереднього статус-кво.

Політичні чинники обумовлені внутрішньополітичними процесами в Тайвані. З боку уряду ситуацію значно ускладнюють гострі парламентські кризи 2025 року, глибока політична поляризація між правлячою Демократичною прогресивною партією (DPP) та опозицією (Гоміньдан і Народна партія Тайваню), а також серйозні труднощі з ухваленням запропонованого президентом Лай Цінде спеціального додаткового оборонного бюджету в розмірі 1,25 трильйона нових тайванських доларів ²³⁸ (близько 40 млрд дол. США).

²³³ Egmont Institute. While America Bombs, China Builds. 20 March 2026. URL: <https://egmontinstitute.be/while-america-bombs-china-builds/>

²³⁴ Center for Strategic and International Studies (CSIS). Assessing Xi's Unprecedented Purges of China's Military: Key Developments and Potential Implications. February 2026. URL: <https://www.csis.org/analysis/assessing-xis-unprecedented-purges-chinas-military-key-developments-and-potential>

²³⁵ RAND Corporation. A New Framework for Understanding and Countering China's Gray Zone Tactics. 2022. URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA594-1.html

²³⁶ Taiwan says China Coast Guard patrols to its east are 'provocative act'. Reuters. 2026. 8 June. URL: <https://www.reuters.com/world/china/taiwan-says-china-coast-guard-patrols-its-east-are-provocative-act-2026-06-08/>

²³⁷ Stimson Center. Rethinking the Threat: Why China is Unlikely to Invade Taiwan. September 2025. URL: <https://www.stimson.org/2025/rethinking-the-threat-why-china-is-unlikely-to-invade-taiwan/>

²³⁸ Thompson D. Defense in a Democracy: Political Competition and Taiwan's Special Defense Budget. Brookings Institution. 30 March 2026. URL: <https://www.brookings.edu/articles/defense-in-a-democracy-political-competition-and-taiwans-special-defense-budget/>

Опозиційні партії неодноразово блокували або суттєво урізали запропоновані урядом оборонні видатки, попри постійний тиск з боку США та громадськості.²³⁹ Станом на червень 2026 року бюджет так і не був повністю ухвалений, що свідчить про глибокі внутрішні розбіжності щодо питань національної безпеки. Падіння рейтингу президента Лай Цінде (станом на 2026 рік антирейтинг Лай Цінде коливається в межах 44-47%), конституційні кризи центрального уряду та підготовка до місцевих виборів 2026 року ще більше послаблюють єдність тайванського суспільства перед зовнішньою загрозою.

Економічні чинники (Тайвань) суттєво знижують поріг застосування сили, підриваючи так званий «кремнієвий щит». Тайвань досі контролює значну частку світового виробництва найсучасніших напівпровідників, що робить його технологічну базу критичною для глобальної економіки. Однак запроваджені США з 2022 року експортні обмеження на високі технології для КНР, а також активне переміщення частини виробництв компанії TSMC за кордон (зокрема, запуск фабрики в Аризоні у 2025 році) створюють у Китаю відчуття, що в технологічному плані йому вже «нічого втрачати». Згідно з аналізом Brookings Institution,²⁴⁰ така ерозія «кремнієвого щита» Тайваню кардинально змінює економічну логіку двосторонніх відносин: те, що раніше слугувало потужним стримуючим фактором через можливі колосальні збитки для світової економіки (падіння глобального ВВП на 10–15 % у разі блокади), тепер перетворюється на об'єкт потенційного силового захоплення для забезпечення стратегічної незалежності Китаю.

Економічний потенціал і геостратегічні амбіції Китаю виступають окремим ефективним чинником, що впливає на розрахунки Пекіна щодо Тайваню. Ініціатива «Один пояс, один шлях»²⁴¹ (BRI) має не лише економічний, а й чітко виражений геополітичний вимір, оскільки через інфраструктурні проекти, інвестиції Китай формує залежності, зміцнює свої позиції в різних регіонах і створює мережу партнерств, що підсилює його глобальний вплив.

Результати засідань Всекитайських зборів народних представників чітко виклали економічні пріоритети Пекіна. Подальше деталізування 15-го п'ятирічного плану Китаю (2026–2030) тісно пов'язане з цілями, передбаченими на четвертому пленумі в листопаді 2025 року. Керівництво зосереджується на «високоякісному» зростанні у передових виробничих сферах. План має два основні компоненти.²⁴² По-перше, продовження інвестицій у модернізацію технологічної бази з акцентом на штучний інтелект, квантові технології, біовиробництво, ядерний синтез, 6G та «економіку низьких висот» (дрони,

²³⁹ Institute for the Study of War (ISW). China & Taiwan Update, April 24, 2026. 24 April 2026. URL: <https://understandingwar.org/research/china-taiwan/china-taiwan-update-april-24-2026/>

²⁴⁰ Turpin M. The Case for Greater Clarity and Less Ambiguity in the Taiwan Strait. Brookings Institution. 20 March 2026. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-case-for-greater-clarity-and-less-ambiguity-in-the-taiwan-strait/>

²⁴¹ Марущенко О. В. Геостратегічні амбіції Китаю в умовах становлення нового світового порядку. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2025. Вип. 2 (66). С. 104–114. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2\(66\).337630](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2(66).337630).

²⁴² What to look out for at this year's meeting of China's legislature. Brookings. URL: <https://www.brookings.edu/articles/what-to-look-out-for-at-this-years-meeting-of-chinas-legislature/>

літаючі таксі). По-друге, поглиблення самозабезпечення в технологіях, особливо напівпровідниках, а також забезпечення продовольчої та енергетичної безпеки. Акцент на самодостатності свідчить про терміновість цих завдань і пріоритетність «надзвичайних заходів». Важливим елементом є морський торговельний шлях через Тайванську протоку. За оцінками CSIS²⁴³, через Тайванську протоку щорічно проходить близько 2,45 трильйона доларів товарів — понад одну п'яту глобальної морської торгівлі. Для самого Китаю цей маршрут забезпечує майже третину всіх імпорتنих поставок, зокрема енергоносіїв і сировини. Будь-яке порушення судноплавства матиме катастрофічні наслідки для китайської економіки. Для китайського керівництва стабільність і економічний розвиток залишаються пріоритетами,²⁴⁴ а війна може поставити під загрозу внутрішню легітимність режиму.

Інформаційні чинники проявляються у масштабній і системній кампанії когнітивної війни, яку Китай веде безпосередньо проти тайванського суспільства. За даними Національного бюро безпеки Тайваню, у 2025 році було зафіксовано 45 590 фейкових онлайн-акаунтів (зростання на 61 % порівняно з 2024 роком) та понад 2,314 мільйона одиниць дезінформації. Кіберввторгнення в державні мережі сягали в середньому 2,8 мільйона на день (зростання на 17 %).²⁴⁵ Китай активно використовує штучний інтелект для створення deepfakes, фейкових новинних сайтів та автоматизованих бот-мереж, які поширюють наративи про «неминучість возз'єднання», дискредитують демократичні інститути та сіють розбрат у суспільстві. Ці операції координуються Центральним відділом пропаганди та Міністерством громадської безпеки КНР через китайські ІТ та маркетингові компанії.

Важливим напрямом є вплив на виборчі процеси. Китай намагається формувати громадську думку таким чином, щоб підтримку отримували політичні сили, які займають більш помірковану позицію щодо відносин із Китаєм. Це здійснюється через інформаційні кампанії, економічні сигнали та інші непрямі методи впливу. Така інформаційна агресія є особливо небезпечною, оскільки вона спрямована на підриг внутрішньої єдності та довіри тайванців до власного уряду, поступово послаблюючи суспільну стійкість Тайваню і створюючи умови для гібридного примусу без прямого вторгнення.

Культурний чинник відіграє дедалі помітнішу роль у комплексному тиску Пекіна. Китай намагається просувати наратив «єдиного Китаю» та спільної культурної спадщини, водночас применшуючи окремішність тайванської ідентичності через культурну дипломатію, освітні програми, медіа-вплив та спроби асиміляції. Невизначений статус-кво є запорукою миру в Тайванській

²⁴³ Center for Strategic and International Studies (CSIS). Tracking China's Increased Military Activities in the Indo-Pacific in 2025. ChinaPower Project, 5 February 2026. URL: <https://chinapower.csis.org/china-increased-military-activities-indo-pacific-2025/>

²⁴⁴ Egmont Institute. Cross-Strait Tensions in 2025: Why Escalation Remains Unlikely. 2025. URL: <https://www.egmontinstitute.be/cross-strait-tensions-in-2025-why-escalation-remains-unlikely/>

²⁴⁵ National Security Bureau (NSB) of Taiwan. Analysis of China's Cognitive Warfare Tactics Against Taiwan in 2025. 11 January 2026. URL: https://www.globalsecurity.org/intell/library/reports/2026/2025-china-cognitive-warfare-tactics-against-taiwan_nsb_20260110.pdf

протоці²⁴⁶. Суспільна думка на острові схиляється до збереження статус-кво, оскільки він забезпечує мир і стабільність, але водночас існують політичні сили, які виступають за більш чітке визначення статусу Тайваню. Дані Election Study Center Національного університету Ченчжі²⁴⁷ станом на грудень 2025 року фіксують глибоку переорієнтацію суспільної свідомості: 62,0 % жителів острова ідентифікують себе виключно як тайванців, тоді як частка тих, хто вважає себе виключно китайцями, знизилася до 2,5 %, а категорія «обидва» становить 31,7 %. Демократизація Тайваню та сильна громадянська ідентичність роблять спроби культурної асиміляції контрпродуктивними. Тайванці не є пасивними суб'єктами:²⁴⁸ під час криз суспільство швидко мобілізується, а в цифрову епоху ця культура трансформується в інструменти співпраці — платформи vTaiwan, Pol.is для політичного обговорення, краудсорсинг для моніторингу бюджету та підвищення прозорості. Тайвань компенсує формальну ізоляцію «дипломатією цінностей»,²⁴⁹ акцентуючи увагу на демократії, правах людини та верховенстві права. Цей культурний вимір посилює ідеологічний розрив і ускладнює будь-які спроби «мирного возз'єднання».

Міжнародні (зовнішньополітичні) чинники пов'язані з різним рівнем підтримки Тайваню з боку ключових акторів. Китай продовжує чинити тиск на останніх дипломатичних партнерів Тайваню, використовуючи економічні стимули та політичні важелі для зміни їхнього визнання на користь Пекіна. З одного боку, кожне успішне «переманювання» союзника не лише посилює відчуття міжнародної самотності Тайваню, але й зміцнює впевненість Пекіна в тому, що острів дедалі більше відрізаний від зовнішньої підтримки. З іншого боку, Сполучені Штати, Японія та Південна Корея демонструють чітку і послідовну підтримку Тайваню як ключового елемента регіональної стабільності. У спільній заяві від 22 вересня 2025 року²⁵⁰ США, Японія та Республіка Корея підкреслили важливість збереження миру в Тайванській протоці та виступили проти односторонньої зміни статус-кво. Натомість Європа займає значно більш відсторонену позицію, обмежуючись дипломатичними закликами.

²⁴⁶ Чередніченко А. Невизначений статус-кво як запорука миру в Тайванській протоці. Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 55. С. 525–531. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.55.62>.

²⁴⁷ National Chengchi University (NCCU) Election Study Center. Taiwanese / Chinese Identity (1992/06 ~ 2025/12). Updated 9 January 2026. URL: <https://esc.nccu.edu.tw/eng/PageDoc?fid=7800>

²⁴⁸ Huang Y. L. (mashbean). Grassroots Citizens in Taiwan Use Digital Tools to Build Whole-of-Society Solidarity. Taiwan Insight. 20 April 2026. URL: <https://taiwaninsight.org/2026/04/20/grassroots-citizens-in-taiwan-use-digital-tools-to-build-whole-of-society-solidarity/>

²⁴⁹ Baosheng Guo. Facing the Uncertainty of Trump's Taiwan Policy: Taiwan's Diplomatic, Economic, and Military Approaches to Address the Significant Challenge. Taiwan Insight. 2025. URL: <https://taiwaninsight.org/2025/12/16/facing-the-uncertainty-of-trumps-taiwan-policy-taiwans-diplomatic-economic-and-military-approaches-to-address-the-significant-challenge/>

²⁵⁰ U.S. Department of State. Joint Statement from the Trilateral Meeting of the United States of America, Japan, and the Republic of Korea in New York City. 22 September 2025. URL: <https://www.state.gov/releases/2025/09/joint-statement-from-the-trilateral-meeting-of-the-united-states-of-america-japan-and-the-republic-of-korea-in-new-york-city/>

У сукупності ці шість чинників створюють якісно нову ситуацію в китайсько-тайванських відносинах, де збереження попереднього статус-кво стає дедалі складнішим завданням, а ймовірність застосування Китаєм військової сили поступово переходить із теоретичної площини в сферу конкретних оперативних розрахунків і політичних рішень керівництва КНР.

Чинники, що визначають ймовірність застосування військової сили Китаєм. Ймовірність застосування Китаєм військової сили проти Тайваню визначається насамперед співвідношенням військових потенціалів сторін, тобто Китай на сьогодні ще не готовий до повномасштабного вторгнення, але активно створює умови, за яких таке вторгнення стане технічно можливим.

Військовий потенціал Китаю значно перевищує тайванський.²⁵¹ Народно-визвольна армія Китаю налічує близько 2 035 000 активних військовослужбовців, а її Військово-морські сили є найбільшими у світі за кількістю бойових кораблів — понад 370 одиниць, включаючи три авіаносці. Особливо важливим є десантний компонент: станом на початок 2026 року Китай мав чотири великі десантні кораблі типу Type 075 і вісім кораблів типу Type 071, що значно підвищує його спроможність до амфібійних операцій. Однак цей потенціал суттєво обмежений внутрішніми проблемами. За даними CSIS, з 2022 року проведено безпрецедентну чистку в керівництві НВАК - звільнено або зникло понад 100 високопоставлених офіцерів, включаючи ключових членів Центральної військової ради. Ці чистки, спрямовані на викорінення корупції та забезпечення абсолютної лояльності Сі Цзіньпіну, призвели до втрати досвідчених кадрів і поставили під сумнів поточну бойову готовність та координацію китайської армії.

Тайвань, хоча й значно поступається Китаю за чисельністю (230 000 активних військовослужбовців), робить ставку на асиметричну оборону. Збройні сили Тайваню мають обмежений флот і застарілу авіацію, але активно розвивають високотехнологічні засоби - тисячі бойових дронів-камікадзе та loitering munitions, здатних створити значні труднощі для китайського флоту під час переправлення.

У січні 2026 року президент Лай Чін оголосив спеціальний оборонний бюджет у розмірі 1,25 трильйона нових тайванських доларів (близько 40 млрд USD), заявивши: «Кінцева мета — створити оборонний потенціал, який зможе назавжди захистити демократичний Тайвань»²⁵². Проте політична конкуренція в тайванській демократії суттєво ускладнює реалізацію цих планів. Парламентські кризи 2025–2026 років та опозиційні партії блокували або урізали запропоновані урядом оборонні видатки, попри постійний тиск з боку США²⁵³.

²⁵¹ Center for Strategic and International Studies (CSIS). Assessing Xi's Unprecedented Purges of China's Military: Key Developments and Potential Implications. February 2026. URL: <https://www.csis.org/analysis/assessing-xis-unprecedented-purges-chinas-military-key-developments-and-potential>

²⁵² Tang M. K. Taiwan's \$40 Billion Defence Pledge: Powder Keg or Firewall? Taiwan Insight. 21 January 2026. URL: <https://taiwaninsight.org/2026/01/21/taiwans-40-billion-defence-pledge-powder-keg-or-firewall/>

²⁵³ Thompson D. Defense in a Democracy: Political Competition and Taiwan's Special Defense Budget. Brookings Institution. 30 March 2026. URL: <https://www.brookings.edu/articles/defense-in-a-democracy-political-competition-and-taiwans-special-defense-budget/>

Яскравим проявом внутрішньої політичної поляризації став візит лідерки опозиційної партії Гоміньдан Чен Лі-вуна до Пекіна 14 квітня 2026 року.²⁵⁴ Під час зустрічі з Сі Цзіньпіном вона назвала поїздку «подорожжю заради миру». Це перший візит лідера тайванської опозиції за десятиліття, тому цей візит викликав гостру негативну реакцію в Тайвані: багато громадян і представників правлячої Демократичної прогресивної партії розцінили його як спробу опозиції підірвати національну єдність перед зовнішньою загрозою.

Міжнародне стримування залишається одним із найважливіших факторів. Особливо жорстку позицію займає Японія. Під час засідання парламенту 7 листопада 2025 року прем'єр-міністерка Санае Такаїчі, яку вважають «японським яструбом», заявила, що китайська агресія проти Тайваню може бути визнана «ситуацією, що загрожує існуванню» Японії.²⁵⁵ Відповідаючи на запитання депутата від опозиції, вона пояснила, що у випадку нападу Китаю на Тайвань із залученням значних сил це може становити загрозу існуванню Японії «з будь-якої точки зору». Ця заява викликала значний скептицизм і критику в японському парламенті та суспільстві: багато депутатів і опозиційних партій побоювалися, що така риторика може втягнути Японію в конфлікт з Китаєм.²⁵⁶ Водночас жорстка позиція Такаїчі об'єктивно додає Тайваню важливого регіонального союзника і посилює солідарність демократичних держав в Індо-Тихоокеанському регіоні. Після заяви Такаїчі Пекін відреагував швидко: призупинив груповий туризм до Японії, відновив заборону на імпорту японських морепродуктів та посилив антияпонську риторику в ЗМІ.²⁵⁷ Однак ця реакція не зупинила Токіо. Японія затвердила рекордний оборонний бюджет на 2026 фінансовий рік у розмірі 58 млрд доларів і продовжує поглиблювати співпрацю з Філіппінами та іншими партнерами в регіоні.

Політика адміністрації Дональда Трампа щодо Тайваню має суперечливий характер. З одного боку, Трамп підтримує посилення обороноздатності Тайваню через постачання сучасних озброєнь. З іншого боку, він акцентує увагу на економічному зростанні Китаю, вважаючи збільшення ВВП КНР корисним для торговельних угод.²⁵⁸ Така позиція непрямо сприяє зміцненню військового потенціалу Китаю. Оборонний бюджет Китаю на 2026 рік становить 1,9 трлн

²⁵⁴ Atlantic Council. What the Taiwanese Opposition Leader's Recent China Visit Means for Taipei, Beijing, and Washington. 14 April 2026. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/dispatches/what-the-taiwanese-opposition-leaders-recent-china-visit-means-for-taipei-beijing-and-washington/>

²⁵⁵ Asahi Shimbun. Japanese PM Takaichi says China-Taiwan conflict could be 'survival-threatening situation' for Japan. 7 November 2025. URL: <https://www.asahi.com/ajw/articles/16222849>

²⁵⁶ Solis M. Late-breaking Shocks and Shifting Goalposts: Takaichi's Highwire Washington Visit. Brookings Institution. 17 March 2026. URL: <https://www.brookings.edu/articles/late-breaking-shocks-and-shifting-goalposts-takaichis-highwire-washington-visit/>

²⁵⁷ Naval News. Japan Approves Record Defense Budget for Fiscal Year 2026. 30 December 2025. URL: <https://www.navalnews.com/naval-news/2025/12/japan-approves-record-defense-budget-for-fiscal-year-2026/>

²⁵⁸ Baosheng Guo. Facing the Uncertainty of Trump's Taiwan Policy: Taiwan's Diplomatic, Economic, and Military Approaches to Address the Significant Challenge. Taiwan Insight. 2025. URL: <https://taiwaninsight.org/2025/12/16/facing-the-uncertainty-of-trumps-taiwan-policy-taiwans-diplomatic-economic-and-military-approaches-to-address-the-significant-challenge/>

юанів (близько 276,7 млрд доларів США) зі зростанням на 7 %, що становить приблизно 1,3-1,36 % ВВП країни.²⁵⁹

Зустріч президента США Дональда Трампа та голови КНР Сі Цзіньпіна 13–15 травня 2026 року в Пекіні стала першим візитом американського президента до Китаю з 2017 року. Під час саміту Сі Цзіньпін жорстко підкреслив, що тайванське питання є «найважливішою червоною лінією» двосторонніх відносин, заявивши, що його правильне врегулювання дозволить запобігти конфлікту²⁶⁰. Водночас Сі навіть припустив, що «велике відродження китайської нації» та гасло Дональда Трампа «Зробимо Америку знову великою» можуть «йти рука об руку», запропонувавши нове бачення «конструктивної стратегічної стабільності» у відносинах між двома державами.

Зі свого боку, президент США Трамп продемонстрував чітко виражений прагматичний підхід, орієнтований на взаємовигідні угоди. Під час саміту активно обговорювалося питання пакета військової підтримки Тайваню на суму близько 14 млрд доларів, проте рішення щодо його затвердження було відкладено. Хоча Трамп не відмовлявся від підтримки Тайваню, він явно прагнув підтримувати стабільні та взаємовигідні відносини з Китаєм. Серед конкретних результатів зустрічі²⁶¹ — домовленості про закупівлю Китаєм 200 літаків Boeing, значні обсяги американської сільськогосподарської продукції, енергетичних ресурсів, а також створення двосторонніх Boards of Trade and Investment. Така позиція посилює твердження про те, що адміністрація Трампа може бути готова частково «проміняти» рівень військової допомоги Тайваню на суттєві торговельно-економічні поступки від Пекіна²⁶². Йдеться насамперед про те, що Вашингтон може зменшити обсяги військової підтримки Тайваню в обмін на вигідніші умови доступу американських компаній на китайський ринок, зниження митних бар'єрів та інші економічні преференції. Таким чином, саміт Трампа–Сі продемонстрував, що економічні інтереси наразі переважають над стратегічними зобов'язаннями щодо Тайваню, що посилює вразливість острова в китайсько-американському суперництві.

Суттєву роль також відіграє ядерний потенціал США та Китаю. Згідно з оцінками SIPRI Yearbook 2025²⁶³, станом на початок 2025 року Китай володіє щонайменше 600 ядерними боєголовками. Ядерний арсенал КНР демонструє найвищі темпи зростання серед усіх ядерних держав, збільшуючись приблизно на 100 боєголовок щорічно з 2023 року. До січня 2025 року Китай завершив або перебував на завершальній стадії будівництва близько 350 нових шахтних

²⁵⁹ Center for Strategic and International Studies (CSIS). Making Sense of China's Government Budget. URL: <https://chinapower.csis.org/making-sense-of-chinas-government-budget/>

²⁶⁰ Council on Foreign Relations. Beyond Taiwan, a 'Decent Peace' at the Trump-Xi Summit. CFR Analysis, 15 May 2026. URL: <https://www.cfr.org/articles/beyond-taiwan-a-decent-peace-at-the-trump-xi-summit>

²⁶¹ The Diplomat. The Real Key Moment for Taiwan Comes After the Trump-Xi Summit. The Diplomat, 19 May 2026. URL: <https://thediplomat.com/2026/05/the-real-key-moment-for-taiwan-comes-after-the-trump-xi-summit/>

²⁶² Global Taiwan Institute. How Taiwan Fared during the 2026 Trump-Xi Summit. Global Taiwan Brief, 21 May 2026. URL: <https://globaltaiwan.org/2026/05/how-taiwan-fared-during-the-trump-xi-summit/>

²⁶³ Stockholm International Peace Research Institute. SIPRI Yearbook 2025: Armaments, Disarmament and International Security. Oxford: Oxford University Press, 2025. URL: <https://www.sipri.org/yearbook/2025>

пускових установок для міжконтинентальних балістичних ракет (МБР) у трьох великих пустельних комплексах на півночі країни та в гірських районах на сході. Залежно від подальших рішень щодо структури стратегічних сил, Пекін потенційно може досягти кількості МБР, порівнянної з арсеналами Росії чи Сполучених Штатів, вже до кінця поточного десятиліття. Водночас навіть у разі реалізації максимального сценарію - досягнення 1500 боєголовок до 2035 року - китайський ядерний потенціал все одно становитиме лише близько однієї третини від сучасних арсеналів Росії та США (військовий запас США приблизно 3700 боєголовок, а загальна кількість близько — 5042 боєголовки. Разом із Росією вони володіють майже 90 % усіх ядерних озброєнь світу²⁶⁴).

Таким чином, головний висновок полягає в тому, що коли у двох країн є ядерна зброя, ймовірність прямої великомасштабної війни між ними сильно зменшується, але ймовірність незначних, гібридних і непрямих конфліктів, навпаки, зростає²⁶⁵. Саме тому Китай наразі віддає перевагу не класичному вторгненню, а поступовому військово-політичному тиску. Як зазначають автори Egmont Institute, для китайського керівництва стабільність і економічний розвиток залишаються абсолютними пріоритетами.²⁶⁶

Висновок. Підсумовуючи результати дослідження, можна зазначити, що Тайвань є ключовим геополітичним вузлом сучасних китайсько-американських відносин. Китай утримується від відкритого вторгнення не через відсутність наміру, а завдяки стратегічній раціональності. Пекін проводить поетапну стратегію виснаження Тайваню за допомогою тактики «сірих зон», гібридного тиску та шести взаємопов'язаних чинників: військового, політичного, економічного, інформаційного, культурного й зовнішньополітичного. Відкрите застосування сили Пекін вважатиме виправданим лише за одночасного виконання трьох умов: невтручання зовнішніх акторів, відсутність надійних союзників у Тайваню та досягнення вирішальної переваги над США та їхніми партнерами.²⁶⁷ Однак механізми стримування, які десятиліттями зберігали мир у Тайванській протоці, зазнають системної ерозії:

- диверсифікація виробництва TSMC послаблює «кремнієвий щит»;
- непослідовність американської політики (зокрема, саміт Трампа й Сі у травні 2026 року) свідчить про готовність Вашингтона жертвувати безпековими зобов'язаннями заради економічних інтересів;
- парламентська криза на Тайвані блокує ухвалення оборонного бюджету та підриває суспільну єдність;
- швидке нарощування Китаєм ядерного арсеналу, що може призвести до паритету з США вже до кінця поточного десятиліття.

²⁶⁴ Kristensen H. M., Korda M., Johns E., Knight-Boyle M. Status of World Nuclear Forces, 2026. Federation of American Scientists, 2026. URL: <https://fas.org/initiative/status-world-nuclear-forces/>

²⁶⁵ Stimson Center. Rethinking the Threat: Why China is Unlikely to Invade Taiwan. September 2025. URL: <https://www.stimson.org/2025/rethinking-the-threat-why-china-is-unlikely-to-invade-taiwan/>

²⁶⁶ Egmont Institute. Cross-Strait Tensions in 2025: Why Escalation Remains Unlikely. 2025. URL: <https://www.egmontinstitute.be/cross-strait-tensions-in-2025-why-escalation-remains-unlikely/>

²⁶⁷ Stimson Center. Rethinking the Threat: Why China is Unlikely to Invade Taiwan. September 2025. URL: <https://www.stimson.org/2025/rethinking-the-threat-why-china-is-unlikely-to-invade-taiwan/>

Унаслідок цього статус-кво втрачає самодостатність і потребує активної підтримки всіх зацікавлених акторів. Тому подальші дослідження доцільно зосередити на тому, як Тайвань може побудувати ефективні механізми протидії Китаю. Для цього Тайваню необхідно реалізувати ключові пріоритети: зміцнення внутрішньої єдності, поглиблення альянсів з Японією та Філіппінами, розвиток асиметричної оборони з акцентом на дрони-камікадзе та loitering munitions, а також посилення інформаційної стійкості проти когнітивної війни.

Таким чином, питання полягає не в існуванні наміру Китаю встановити контроль над Тайванем - він є незмінним і офіційно проголошеним. Критично важливим залишається те, за яких умов Пекін вирішить, що стратегічний момент настав. Від здатності Тайваню та його демократичних партнерів перешкоджати реалізації цих умов через військове стримування, дипломатичну солідарність, внутрішню єдність і технологічну перевагу залежатиме не лише доля острова, а й архітектура міжнародного порядку в другій половині XXI століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Білак П. П. Демократизація Тайваню та її вплив на перспективи розв'язання «тайванської проблеми» [Електронний ресурс] // Наукові записки. Політичні науки. – 2007. – Т. 69. – С. 53–58. – URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/096fba79-c604-47b7-b86a-227f0ac76503/content>
2. Марущенко О. В. Геостратегічні амбіції Китаю в умовах становлення нового світового порядку [Електронний ресурс] // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2025. – Вип. 2(66). – С. 104–114. – DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2\(66\).337630](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2(66).337630)
3. Скороход Ю., Сапсай А. The Significance of the Taiwan Question for Contemporary International Politics [Електронний ресурс] // Foreign Affairs. – 2024. – Т. 34. – № 6. – С. 100–109. – DOI: <https://doi.org/10.59214/ua.fa/6.2024.100>
4. Теленко О. Розвиток відносин Сполучених Штатів Америки і Тайваню на сучасному етапі [Електронний ресурс] // Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. – 2023. – Вип. 47. – С. 275–282. – DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.47.35>
5. Чередніченко А. Невизначений статус-кво як запорука миру в Тайванській протоці [Електронний ресурс] // Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. – 2024. – Вип. 55. – С. 525–531. – DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.55.62> (дата звернення: 14.06.2026).
6. Allison G. The U.S.-China Strategic Competition: Clues from History [Електронний ресурс] // The Struggle for Power: U.S.-China Relations in the 21st Century. – Washington: Aspen Institute, 2020. – URL: <https://www.aspeninstitute.org/wp-content/uploads/2020/01/Allison-Final.pdf>
7. Asahi Shimbun. Japanese PM Takaichi says China-Taiwan conflict could be 'survival-threatening situation' for Japan [Електронний ресурс]. – 7 November 2025. – URL: <https://www.asahi.com/ajw/articles/16222849>
8. Atlantic Council. What the Taiwanese Opposition Leader's Recent China Visit Means for Taipei, Beijing, and Washington [Електронний ресурс]. – 14 April

2026. – URL: <https://www.atlanticcouncil.org/dispatches/what-the-taiwanese-opposition-leaders-recent-china-visit-means-for-taipei-beijing-and-washington/>
9. Brookings Institution. China's Growing Strength, Taiwan's Diminishing Options [Электронный ресурс]. – 2025. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/chinas-growing-strength-taiwans-diminishing-options/>
10. Brookings Institution. Will 2027 invite conflict for Taiwan and China? [Электронный ресурс]. – 25 February 2025. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/will-2027-invite-conflict-for-taiwan-and-china/>
11. Bush R. C. A One-China Policy Primer [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 2017. – URL: <https://www.brookings.edu/research/a-one-china-policy-primer/>
12. Bush R., Rigger S. The Taiwan Issue and the Normalization of US-China Relations [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 2019. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-taiwan-issue-and-the-normalization-of-us-china-relations/>
13. Center for Strategic and International Studies (CSIS). Assessing Xi's Unprecedented Purges of China's Military: Key Developments and Potential Implications [Электронный ресурс]. – February 2026. – URL: <https://www.csis.org/analysis/assessing-xis-unprecedented-purges-chinas-military-key-developments-and-potential>
14. Center for Strategic and International Studies (CSIS). Signals in the Swarm: The Data Behind China's Maritime Gray Zone Campaign Near Taiwan [Электронный ресурс]. – October 2025. – URL: <https://www.csis.org/analysis/signals-swarm-data-behind-chinas-maritime-gray-zone-campaign-near-taiwan>
15. Center for Strategic and International Studies (CSIS). Tracking China's Increased Military Activities in the Indo-Pacific in 2025 [Электронный ресурс]. – 5 February 2026. – URL: <https://chinapower.csis.org/china-increased-military-activities-indo-pacific-2025/>
16. Chu Y.-h., Lin J.-w. Political Development in 20th-Century Taiwan: State-Building, Regime Transformation and the Construction of National Identity [Электронный ресурс] // The China Quarterly. – 2001. – № 165. – С. 4–38. – DOI: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/11241657.pdf>
17. Council on Foreign Relations. Beyond Taiwan, a 'Decent Peace' at the Trump-Xi Summit [Электронный ресурс]. – 15 May 2026. – URL: <https://www.cfr.org/articles/beyond-taiwan-a-decent-peace-at-the-trump-xi-summit>
18. Desch M. C. Balancing Away from War: How the USA and China Can Side-step the Thucydides' Trap [Электронный ресурс] // The Chinese Journal of International Politics. – 2025. – Т. 18. – № 2. – С. 151–172. – DOI: <https://doi.org/10.1093/cjip/poaf001>
19. Edmonds R. L., Goldstein S. M. Taiwan in the Twentieth Century: An Introduction [Электронный ресурс] // The China Quarterly. – 2001. – № 165. – С. 1–9. – DOI: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/11241651.pdf>

20. Egmont Institute. Cross-Strait Tensions in 2025: Why Escalation Remains Unlikely [Электронный ресурс]. – 2025. – URL: <https://www.egmontinstitute.be/cross-strait-tensions-in-2025-why-escalation-remains-unlikely/>
21. Egmont Institute. While America Bombs, China Builds [Электронный ресурс]. – 20 March 2026. – URL: <https://egmontinstitute.be/while-america-bombs-china-builds/>
22. Global Taiwan Institute. How Taiwan Fared during the 2026 Trump-Xi Summit [Электронный ресурс] // Global Taiwan Brief. – 21 May 2026. – URL: <https://globaltaiwan.org/2026/05/how-taiwan-fared-during-the-trump-xi-summit/>
23. Gross A. As Japan's Relations With China Grow More Distant, Relations With Taiwan Improve [Электронный ресурс] // Taiwan Insight. – 23 December 2025. – URL: <https://taiwaninsight.org/2025/12/23/as-japans-relations-with-china-grow-more-distant-relations-with-taiwan-improve/>
24. Guo B. Facing the Uncertainty of Trump's Taiwan Policy: Taiwan's Diplomatic, Economic, and Military Approaches to Address the Significant Challenge [Электронный ресурс] // Taiwan Insight. – 2025. – URL: <https://taiwaninsight.org/2025/12/16/facing-the-uncertainty-of-trumps-taiwan-policy-taiwans-diplomatic-economic-and-military-approaches-to-address-the-significant-challenge/>
25. Huang Y. L. Grassroots Citizens in Taiwan Use Digital Tools to Build Whole-of-Society Solidarity [Электронный ресурс] // Taiwan Insight. – 20 April 2026. – URL: <https://taiwaninsight.org/2026/04/20/grassroots-citizens-in-taiwan-use-digital-tools-to-build-whole-of-society-solidarity/>
26. Institute for the Study of War (ISW). China & Taiwan Update, April 24, 2026 [Электронный ресурс]. – 24 April 2026. – URL: <https://understandingwar.org/research/china-taiwan/china-taiwan-update-april-24-2026/>
27. Japan Policy Forum. Reading China's Tactics Aiming to Change the Status Quo [Электронный ресурс]. – 9 March 2026. – URL: <https://www.japanpolicyforum.jp/topics/diplomacy-jpf/pt2026030901543415657.html>
28. Kristensen H. M., Korda M., Johns E., Knight-Boyle M. Status of World Nuclear Forces, 2026 [Электронный ресурс]. – Washington: Federation of American Scientists, 2026. – URL: <https://fas.org/initiative/status-world-nuclear-forces/>
29. National Chengchi University (NCCU) Election Study Center. Taiwanese / Chinese Identity (1992/06 ~ 2025/12) [Электронный ресурс]. – Updated 9 January 2026. – URL: <https://esc.nccu.edu.tw/eng/PageDoc?fid=7800>
30. National Security Bureau (NSB) of Taiwan. Analysis of China's Cognitive Warfare Tactics Against Taiwan in 2025 [Электронный ресурс]. – 11 January 2026. – URL: https://www.globalsecurity.org/intell/library/reports/2026/2025-china-cognitive-warfare-tactics-against-taiwan_nsb_20260110.pdf
31. Naval News. Japan Approves Record Defense Budget for Fiscal Year 2026 [Электронный ресурс]. – 30 December 2025. – URL:

<https://www.navalnews.com/naval-news/2025/12/japan-approves-record-defense-budget-for-fiscal-year-2026/>

32. Ota Y. Taiwanese Peace as a Crucial Engagement to Advance Decolonisation for Japan [Электронный ресурс] // Taiwan Insight. – 15 April 2026. – URL: <https://taiwaninsight.org/2026/04/15/taiwanese-peace-as-a-crucial-engagement-to-advance-decolonisation-for-japan/>

33. RAND Corporation. A New Framework for Understanding and Countering China's Gray Zone Tactics [Электронный ресурс]. – 2022. – URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA594-1.html

34. Reuters. Taiwan says China Coast Guard patrols to its east are 'provocative act' [Электронный ресурс]. – 8 June 2026. – URL: <https://www.reuters.com/world/china/taiwan-says-china-coast-guard-patrols-its-east-are-provocative-act-2026-06-08/>

35. Shambaugh D. China's Soft-Power Push: The Search for Respect [Электронный ресурс] // China Perspectives. – 2007. – № 4. – URL: <https://journals.openedition.org/chinaperspectives/2863>

36. Solís M. Japan's Thunderbolt Election: Takaichi Resets Politics, Economics, and Diplomacy [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 10 February 2026. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/japans-thunderbolt-election-takaichi-resets-politics-economics-and-diplomacy/>

37. Solís M. Late-breaking Shocks and Shifting Goalposts: Takaichi's Highwire Washington Visit [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 17 March 2026. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/late-breaking-shocks-and-shifting-goalposts-takaichis-highwire-washington-visit/>

38. Stimson Center. Rethinking the Threat: Why China is Unlikely to Invade Taiwan [Электронный ресурс]. – September 2025. – URL: <https://www.stimson.org/2025/rethinking-the-threat-why-china-is-unlikely-to-invade-taiwan/>

39. Stockholm International Peace Research Institute. SIPRI Yearbook 2025: Armaments, Disarmament and International Security [Электронный ресурс]. – Oxford: Oxford University Press, 2025. – URL: <https://www.sipri.org/yearbook/2025>

40. Tang M. K. Taiwan's \$40 Billion Defence Pledge: Powder Keg or Firewall? [Электронный ресурс] // Taiwan Insight. – 21 January 2026. – URL: <https://taiwaninsight.org/2026/01/21/taiwans-40-billion-defence-pledge-powder-keg-or-firewall/>

41. Thompson D. Defense in a Democracy: Political Competition and Taiwan's Special Defense Budget [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 30 March 2026. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/defense-in-a-democracy-political-competition-and-taiwans-special-defense-budget/>

42. Turpin M. The Case for Greater Clarity and Less Ambiguity in the Taiwan Strait [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 20 March 2026. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-case-for-greater-clarity-and-less-ambiguity-in-the-taiwan-strait/>

43. Turpin M. What to Look Out for at This Year's Meeting of China's Legislature [Электронный ресурс]. – Washington: Brookings Institution, 3 March

2026. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/what-to-look-out-for-at-this-years-meeting-of-chinas-legislature/>

44. U.S. Department of State. Joint Statement from the Trilateral Meeting of the United States of America, Japan, and the Republic of Korea in New York City [Электронный ресурс]. – 22 September 2025. – URL: <https://www.state.gov/releases/2025/09/joint-statement-from-the-trilateral-meeting-of-the-united-states-of-america-japan-and-the-republic-of-korea-in-new-york-city/> (дата звернення: 14.06.2026).

45. van der Wees G. US-Taiwan Relations in 2025: It Sure Was a Turbulent Year [Электронный ресурс] // Taiwan Insight. – 2026. – URL: <https://taiwaninsight.org/2026/01/05/us-taiwan-relations-in-2025-it-sure-was-a-turbulent-year/>

46. Wang T. Y. Strategic Ambiguity or Strategic Clarity: China's Rise and US Policy Towards the Taiwan Issue [Электронный ресурс] // Journal of Asian Security and International Affairs. – 2025. – Т. 12. – № 2. – С. 221–240. – DOI: <https://doi.org/10.1177/23477970251335139>